Urząd Marszałkowski
Województwa Lubuskiego

ul. Podgórna 7
65-057 Zielona Góra
tel +48/68/456 52 00 fax +48/68/456 52 96
www.lubuskie.pl

Obserwatorium Integracji Społecznej w Zielonej Górze

INSTYTUCJE WOBEC POTRZEB LUDZI STARSZYCH W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

Opracowano na podstawie danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej

Opracowanie:
mgr Arkadiusz Matysiak
mgr Paweł Jagasek
mgr Marcin Senkowski

Zielona Góra, lipiec 2010

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

SPIS TREŚCI

Wstęp 2

1. Definicja starości 2

2. Dane statystyczne dotyczące osób po 50 roku życia 3

2.1. Mężczyźni w wieku od 50 lat i więcej 3

2.2. Kobiety w wieku od 50 lat i więcej 4

3. Instytucje wobec potrzeb ludzi starszych 9

3.1. Cele badania 9

3.2. Wyniki badania 10

Wnioski 43

Wstęp

Z wielu przeprowadzanych badań w Polsce wynika, że problem starzenia się ludności jest najpoważniejszym zjawiskiem społecznym XXI wieku. Skutki tego procesu będą stanowić kluczowe wyzwanie w sferze polityki społecznej i ekonomicznej. Wyniki badań ukazują, że proces ten bierze się z długookresowych przemian zachodzących w życiu społecznym. Głównym powodem jest niski przyrost naturalny w porównaniu do wysokiej umieralności.

1. Definicja starości

Starość - to stan, którym określa się pewien okres życia. Człowiek zaczyna starzeć się po przekroczeniu wieku średniego. Granica ta jest bardzo płynna. Dodatkowo należy podkreślić, że wiek, który uważa się za stary zmieniał się na przestrzeni wieków. W starożytności na przykład za człowieka starego uważało się osobę po 35 roku życia. Było to wynikiem tego, że w ówczesnych czasach ludzie żyli bardzo krótko. Obecnie mamy do czynienia ze zjawiskiem wydłużania się życia, co jest spowodowane rozwojem medycyny i innych dziedzin, które mają bezpośredni lub pośredni wpływ na życie ludzkie[1].

Osoby starsze w każdym państwie są obdarzane szacunkiem. Za osoby stare uważa się te, które mają około 60 lat. Starzenie wśród kobiet zaczyna się już po pięćdziesiątym roku życia. U mężczyzn proces ten zachodzi nieco później, około sześćdziesiątego roku życia[2].

Starość z medycznego punktu widzenia to proces, w którym przestają odbudowywać się komórki. Z tego też powodu organizm staje się coraz słabszy i mniej odporny na różnego rodzaju choroby. Według statystyk ludzie żyją do 70 – 90 lat. Zdarzają się również takie osoby, które dożywają wieku o wiele dłuższego. Jak pokazują badania, kobiety żyją dłużej od mężczyzn[3].

[1] http://www.cotojest.info/starosc_653.html
[2] Tamże
[3] Tamże

2. Dane statystyczne, dotyczące osób po 50 roku życia

Ludność po 50 roku życia w Województwie Lubuskim według danych (za rok 2009) dostarczonych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze wynosi 382 791. Porównując to do ogólnej liczby mieszkańców województwa (1 011 325) jest to 37,8% ogólnej liczby mieszkańców. Liczba kobiet i mężczyzn kształtuje się na tym samym poziomie. Kobiet żyjących w województwie mamy 190 630 a mężczyzn 192 161. Z danych wynika, że w przedziale wiekowym 50-54 rok życia ogólna liczba mężczyzn przewyższa liczbę kobiet o 100 procent. (84298 mężczyzn – 43163 kobiet). Sytuacja radykalnie się zmienia po 60 roku życia, wtedy następuje wzrost liczby kobiet w stosunku do mężczyzn. Wiąże się to z kwestią długości życia. Kobiety żyją dłużej od mężczyzn.

2.1. Mężczyźni w wieku od 50 lat i więcej

Ogółem mężczyzn w przedziale wiekowym od 50 do 85 roku życia i powyżej w województwie lubuskim jest 192 161. Największy odsetek stanowią mężczyźni w przedziale wiekowym od 50 do 54 roku życia (84 298). W kolejnych przedziałach wiekowych mamy do czynienia ze znaczną tendencją spadkową. W przedziale wiekowym 85 lat i więcej w województwie lubuskim żyje 2 921 mężczyzn.

Wykres nr 1: Mężczyźni w wieku od 50 lat i więcej.

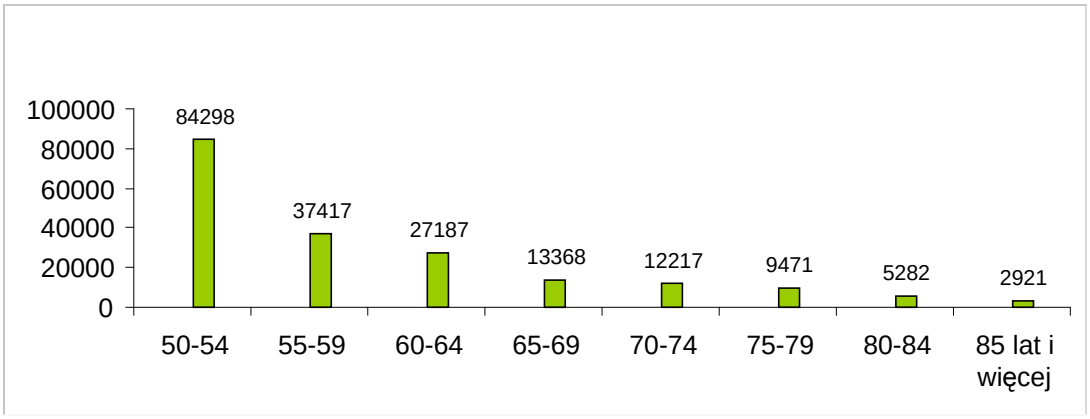

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego za rok 2009

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2.2. Kobiety w wieku od 50 lat i więcej

Ogólna liczba kobiet w przedziale wiekowym 50 – 85 lat i więcej wynosi 521 371, jest to o 31 417 więcej niż mężczyzn. W odróżnieniu od danych dotyczących mężczyzn, różnica występująca między przedziałami wiekowymi 50 - 54 (43 167 kobiet), a przedziałem wiekowym 55 – 59 lat (41 014) to zaledwie 2153 osoby. Jak można zauważyć nie ma tak drastycznego spadku jak w przypadku mężczyzn. Znaczny spadek liczby kobiet następuje po 64 roku życia, i tak w przedziale wiekowym 60-64 liczba kobiet wynosi 30 715, a już w przedziale 65-69 liczba ta wynosi 18 242. Jest to spadek o 12 473 osoby (kobiety). W przedziale wiekowym 85 lat i więcej żyje 7 775 kobiet, jest to 4 854 kobiet więcej niż mężczyzn.

Wykres nr 2: Kobiety w wieku od 50 lat i więcej.

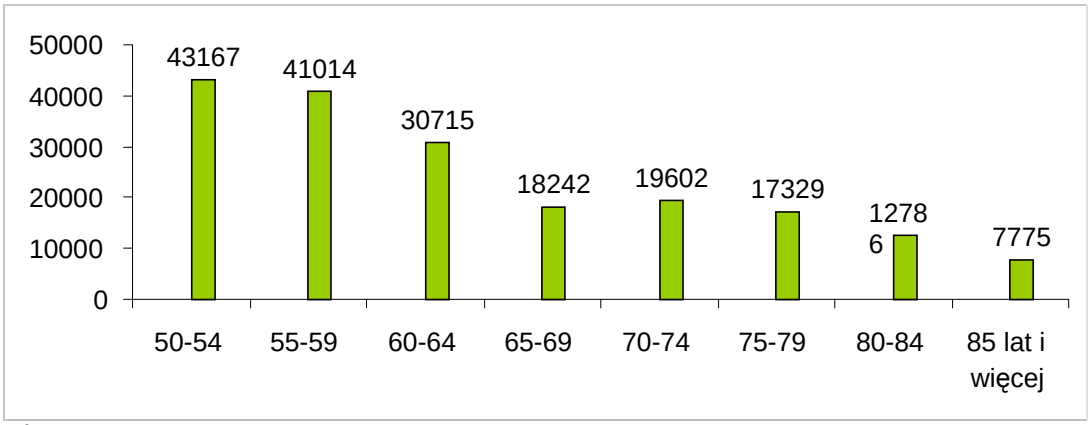

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

Ogólna liczba ludności poprodukcyjnej w Województwie Lubuskim wynosi 149 708 osób. Biorąc pod uwagę płeć, kształtuje się to następująco: kobiety - 106 449, mężczyźni – 43 259. Z danych tych wynika, że kobiet jest o 63 190 więcej niż mężczyzn.

Wykres nr 3: Ludność w wieku poprodukcyjnym

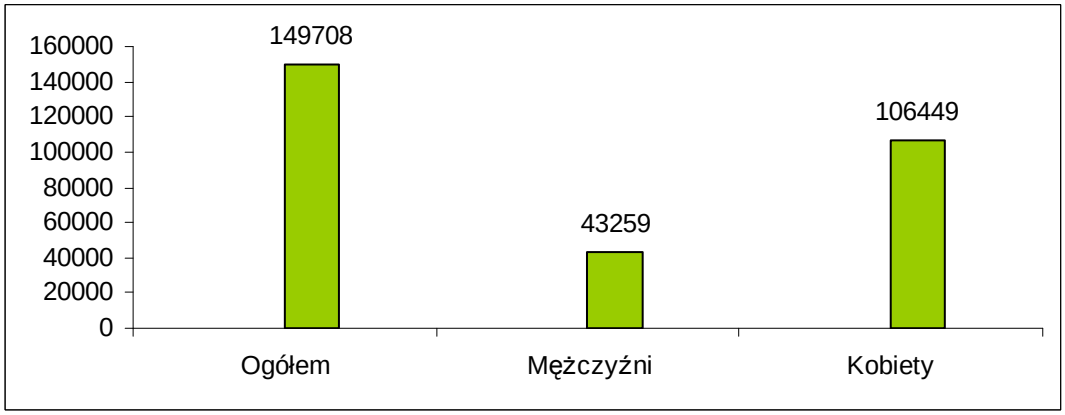

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

Dane uzyskane ze zbioru Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze za rok 2009 roku prezentujemy w tabeli poniżej.

1. Ludność wg płci i wieku (w tys.):	Województwo lubuskie (2009r.)
Ogółem mężczyźni	**489954**
50-54	84298
55-59	37417
60-64	27187
65-69	13368
70-74	12217
75-79	9471
80-84	5282
85 lat i więcej	2921
Ogółem kobiety	**521371**
50-54	43167
55-59	41014
60-64	30715
65-69	18242
70-74	19602
75-79	17329
80-84	12786
85 lat i więcej	7775
Mężczyźni w miastach	**305610**
50-54	25875
55-59	24209
60-64	18241
65-69	9003
70-74	8208
75-79	6295

80-84	3350
85 lat i więcej	1702
Mężczyźni na wsi	**183395**
50-54	15256
55-59	13208
60-64	8946
65-69	4365
70-74	4009
75-79	3176
80-84	1932
85 lat i więcej	1219
Kobiety w miastach	**335628**
50-54	29092
55-59	28564
60-64	21611
65-69	12763
70-74	13551
75-79	11190
80-84	7941
85 lat i więcej	4767
Kobiety na wsi	**184158**
50-54	14075
55-59	12450
60-64	9104
65-69	5569
70-74	6051
75-79	6139
80-84	4845
85 lat i więcej	3008
2. Ludność w wieku poprodukcyjnym (w tys.):	
Ogółem	**149708**
Mężczyźni	43259
Kobiety	106449
W miastach	**100291**
Mężczyźni	28558
Kobiety	71733
Na wsi	**49417**
Mężczyźni	14701
Kobiety	34716
3. Ludność w wieku poprodukcyjnym (w %):	
Ogółem	**14,8**
Mężczyźni	8,8
Kobiety	20,4
W miastach	**15,6**
Mężczyźni	9,3
Kobiety	21,3
Na wsi	**20,7**

Mężczyźni	8
Kobiety	18,8
4. Liczba osób na przedpolu starości 60-64 lata (w tys.):	
Ogółem	**57902**
Mężczyźni	27187
Kobiety	30715
5. Przeciętna miesięczna emerytura (w zł. brutto):	
System pozarolniczy	1358,64
Rolnicy indywidualny	
6. Gospodarstwa domowe emerytów ogółem:	**88396**
Liczba gospodarstw ogółem:	349828
7. Przeciętny miesięczny dochód na 1 osobę w gospodarstwach emerytów (w zł.):	
Przychody gospodarstwa domowego brutto (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) ogółem:	1404,88
Przychody gospodarstwa domowego brutto (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) emerytów:	1624,78
Dochód rozporządzalny (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) ogółem:	1103,32
Dochód rozporządzalny (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) emerytów:	1216,57
8. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę gospodarstwach emerytów (w zł.):	
Rozchody gospodarstwa domowego brutto (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) ogółem:	1413,59
Rozchody gospodarstwa domowego brutto (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) emerytów:	1632,69
Wydatki gospodarstwa domowego (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) ogółem:	937,9
Wydatki gospodarstwa domowego (przeciętny miesięczny przychód na 1 osobę w zł) emerytów:	1067,68
9. Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych emerytów (w zł.):	
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii	242,06
Zdrowie	72,73
Warzywa	35,64
Odzież i obuwie	36,01
Transport	55,55
Rekreacja i kultura	69,45
Edukacja	2,33

10. Liczba osób starszych podejmujących próby samobójcze:	**2008r.**
Ogółem	**68**
50-69	54
70 lat i więcej	14
Mężczyźni	**53**
50-69	44
70 lat i więcej	9

Źródło: Bank Danych Regionalnych, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2009, Biuletyn Statystyczny Województwa Lubuskiego IV kwartał 2009, Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych 2009r.

3. Instytucje wobec potrzeb ludzi starszych

3.1. Cele badania

Obserwatorium Integracji Społecznej wraz z Instytutem Rozwoju Służb Społecznych, przeprowadziło na terenie Województwa Lubuskiego badanie ankietowe „Instytucje wobec potrzeb ludzi starszych". Celem projektu jest zdiagnozowanie oferty usług świadczonych na rzecz osób starszych na poziomie gminy. Za osoby starsze uważamy osoby powyżej 60 roku życia. Projekt ma także na celu zaproponowanie nowych, potrzebnych działań podejmowanych na rzecz tej kategorii beneficjentów. Działania, o których mowa, nie ograniczają się wyłącznie do usług socjalnych i opiekuńczych, ale mogą mieć też charakter społeczny lub prawny (kwestia uregulowania opieki nad osoba starszą, rozwiązywanie spraw cywilnoprawnych podopiecznych przebywających w domach pomocy społecznej). Jednym z celów planowanego przedsięwzięcia jest także zdiagnozowanie postaw pracowników socjalnych wobec starości i problemów osób starszych.

Obserwatorium Integracji Społecznej wysłało ankiety do 83 Ośrodków Opieki Społecznej, znajdujących się na terenie Województwa Lubuskiego. Ankiety zostały rozesłane drogą pocztową. Dotarły do wszystkich ośrodków, czego dowodem były powracające potwierdzenia odbioru podpisane przez przedstawicieli OPS. W momencie upłynięcia terminu zwrotów ankiet został przeprowadzony monit telefoniczny do tych instytucji, które nie odesłały ankiet z prośba o wypełnienie i odesłanie do Obserwatorium Integracji Społecznej. W wyniki tego monitu kilka ośrodków odmówiło odesłania ankiet, tłumacząc się brakiem czasu lub stopniem trudności ankiety.

Na 83 wysłane ankiety powróciło 68, co stanowi 82 proc. ogólnej ilości ankiet.

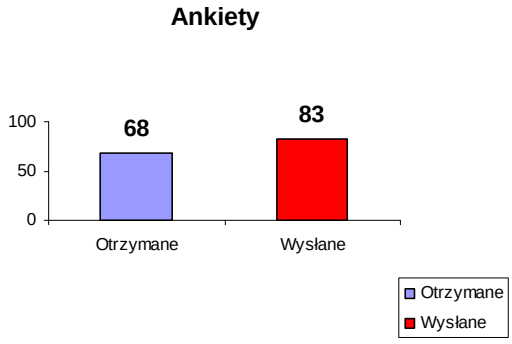

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Wyniki badania

I. SYTUACJA BYTOWA OSÓB STARSZYCH

Dział ten składa się z 10 pytań, związanych z sytuacją mieszkaniową osób starszych, a także z pomocą w dziedzinie przyznawania dopłat do posiłków jak również z poradnictwem i ulgami typu transport miejski czy dostęp do internetu.

1. **Budownictwo socjalne dla osób starszych**: z 68 otrzymanych ankiet, 63 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 16 OPS-ów,
   - Nie – 23 OPS-y,
   - Trudno powiedzieć – 18 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

2. **Lokale komunalne przeznaczone dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 61 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 17 OPS-ów,
   - Nie – 23 OPS-y,
   - Trudno powiedzieć – 14 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

3. **Wspólnoty mieszkaniowe osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 60 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 11 OPS-ów,
   - Nie – 31 OPS-ów,
   - Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

4. **System pensjonatowy:** z 68 otrzymanych ankiet, 67 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania.

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 9 OPS-ów,
   - Nie – 31 OPS-ów,
   - Trudno powiedzieć – 14 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

5. **Mieszkania chronione:** z 68 otrzymanych ankiet, 64 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak”.

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 16 OPS-ów,
   - Nie – 25 OPS-ów,
   - Trudno powiedzieć – 9 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 18 OPS-ów.

6. **Pomoc w remontach mieszkań:** z 68 otrzymanych ankiet, 42 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 22 odpowiedziały „tak”.

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 39 OPS-ów,
   - Nie – 8 OPS-ów,
   - Trudno powiedzieć – 6 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

7. **Dostarczanie posiłków do domów dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 43 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 24 odpowiedziały „tak”.

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 28 OPS-ów,
   - Nie – 16 OPS-ów,
   - Trudno powiedzieć – 12 OPS-ów,

- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

8. **Dopłaty do posiłków w jadłodajniach barach dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 42 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 25 odpowiedziało „tak".

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 32 OPS-y,
   - Nie – 20 OPS-ów,
   - Trudno powiedzieć – 5 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

9. **Poradnictwo i szkolenia dla osób starszych dotyczące doskonalenia/nabywania umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem domowym:** z 68 otrzymanych ankiet, 55 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 9 odpowiedziało „tak".

   Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

   - Tak – 13 OPS-ów,
   - Nie – 22 OPS-y,
   - Trudno powiedzieć – 21 OPS-ów,
   - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

10. **Ulgi lub zwolnienia z opłat wybranych typów usług dla osób starszych np. transport miejski, dostęp do Internetu, bilety do kina, na basen:** z 68 otrzymanych ankiet, 50 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 13 odpowiedziało „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 27 OPS-ów,
    - Nie – 11 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

II. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA

Dział ten składa się z 12 pytań związanych z profilaktyką zdrowotną prowadzoną przez ośrodki dla osób starszych.

11. **Rehabilitacja dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 38 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 28 odpowiedziało „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 51 OPS-ów,
    - Nie – 5 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 3 OPS-y,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 9 OPS-ów.

12. **Wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego dla osób przewlekle chorych:** z 68 otrzymanych ankiet, 37 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 29 odpowiedziało „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 46 OPS-ów,
    - Nie – 7 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 4 OPS-y,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

13. **Wypożyczanie urządzeń wspomagających pielęgnacje przewlekle chorych:** z 68 otrzymanych ankiet, 42 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 22 odpowiedziały „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 43 OPS-y,
    - Nie – 7 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 6 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

14. Promocja profilaktyki zdrowotnej osób powyżej 60- tego roku życia:

a) Badania EKG: z 68 otrzymanych ankiet, 21 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 38 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 46 OPS-ów,
- Nie – 3 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 7 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

b) Badanie poziomu cukru: z 68 otrzymanych ankiet, 15 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 45 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 44 OPS-y,
- Nie – 3 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 9 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

c) Badanie wizerunku osteoporozy: z 68 otrzymanych ankiet, 29 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 26 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 44 OPS-y,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 8 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

d) Szczepienia ochronne przeciw grypie: z 68 otrzymanych ankiet, 26 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 28 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 38 OPS-ów,
- Nie – 3 OPS-y,

- Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

e) Inne badania/szczepienia: z 68 otrzymanych ankiet, 20 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 27 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 34 OPS-y,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

15. **Funkcjonowanie poradni geriatrycznych:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 3 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 39 OPS-ów,
- Nie – 6 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 10 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

16. **Zajęcia podnoszące sprawność fizyczną (np. zajęcia gimnastyczne, pływanie dla osób starszych):** z 68 otrzymanych ankiet, 51 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 13 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 37 OPS-ów,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

17. **Lekarskie wizyty patronażowe u osób starszych (podejmowane z inicjatywy lekarza):** z 68 otrzymanych ankiet, 17 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 25 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 47 OPS-ów,
- Nie – 1 OPS,
- Trudno powiedzieć – 8 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

18. **Promocja postaw prozdrowotnych:** z 68 otrzymanych ankiet, 39 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 19 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 40 OPS-ów,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 9 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

III. USŁUGI ZWIĄZANE Z OPIEKĄ I POMOCĄ W PODSTAWOWYCH CZYNNOŚCIACH ŻYCIOWYCH

W dziale tym mamy 12 pytań. Związane one są z tematyką pomocy ludziom starszym w podstawowych czynnościach życiowych takich jak, pranie, sprzątanie gotowanie, a także w usługach specjalistycznych (nauka używania sprzętu ortopedycznego, edukacja członków rodziny itp.).

19. **Usługi opiekuńczo – gospodarcze:**

a) **Pomoc w pielęgnacji:** z 68 otrzymanych ankiet, 16 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 50 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 49 OPS-ów,
- Nie – 2 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 6 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

b) Pranie: z 68 otrzymanych ankiet, 27 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 39 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 40 OPS-ów,
- Nie – 10 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 7 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

c) Sprzątanie: z 68 otrzymanych ankiet, 21 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 44 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 42 OPS-y,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 8 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

d) Dowożenie posiłków: z 68 otrzymanych ankiet, 40 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 24 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 32 OPS-y,
- Nie – 16 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 11 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 9 OPS-ów.

e) Fryzjer: z 68 otrzymanych ankiet, 50 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 7 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 22 OPS-y,
- Nie – 17 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 18 OPS-ów,

- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

f) Pedicure: z 68 otrzymanych ankiet, 51 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 6 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 15 OPS-ów,
- Nie – 24 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

g) Zakupy: z 68 otrzymanych ankiet, 17 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 48 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 45 OPS-ów,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 5 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

h) Gotowanie: z 68 otrzymanych ankiet, 21 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 43 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 42 OPS-y,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 8 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 10 OPS-ów.

20. Usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne w domu (finansowane ze środków OPS): podawanie leków, higiena osób leżących: z 68 otrzymanych ankiet, 8 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 59 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 57 OPS-ów,

- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 0,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 7 OPS-ów.

21. **Usługi specjalistyczno-usprawniające:** z 68 otrzymanych ankiet, 50 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 10 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 31 OPS-ów,
- Nie – 11 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

22. **Specjalistyczne usługi opiekuńczo-readaptacyjne (dla osób po 75 roku życia z zaburzeniami zdrowia psychicznego i pamięci):** z 68 otrzymanych ankiet, 59 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 23 OPS-y,
- Nie – 14 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 19- OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

23. **Wsparcie dla rodziny (lub jej poszczególnych członków) opiekującej się nie niesamodzielnymi osobami starszym np. grupy samopomocowe, porady psychologa:** z 68 otrzymanych ankiet, 52 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 10 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 39 OPS-ów,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 10 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

IV. OPIEKA DŁUGOTERMINOWA I HOSPICYJNA

Dział ten składa się z 7 pytań. Dotyczą one zagadnień związanych z prowadzeniem przez gminy hospicjów, a także prowadzenia działań związanych z edukacją, odpoczynkiem i wsparciem dla opiekunów długoterminowych.

24. **Hospicja stacjonarne dla osób starszych (lub z miejscami dla osób starszych):** z 68 otrzymanych ankiet, 61 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 29 OPS-ów,
    - Nie – 18 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 9 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

25. **Hospicja domowe dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 56 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 7 odpowiedziało „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 30 OPS-ów,
    - Nie – 14 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 9 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

26. **Zakłady opiekuńczo-lecznicze:** z 68 otrzymanych ankiet, 56 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 10 odpowiedziało „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 38 OPS-ów,
    - Nie – 15 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 4 OPS-y,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

27. **Działania wspierające opiekunów przewlekle chorych i/lub niesprawnych ludzi starszych, np. pomoc psychologiczna, grupy wsparcia:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 31 OPS-ów,
    - Nie – 12 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 10 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

28. **Działania edukacyjne/szkoleniowe dla opiekunów chorych terminalnie i/lub wymagających opieki długoterminowej:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 29 OPS-ów,
    - Nie – 15 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 12 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

29. **Działania umożliwiające odpoczynek opiekunów osób przewlekle chorych – miejsca czasowego pobytu, wyjazdu, wakacji:** z 68 otrzymanych ankiet, 60 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

    - Tak – 28 OPS-ów,
    - Nie – 11 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 16 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

30. **Istnienie instytucji/organizacji wypożyczających sprzęt ułatwiający pielęgnację chorego przewlekle w domowych warunkach:** z 68 otrzymanych ankiet, 45 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 17 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 42 OPS-y,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 7 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

V. POMOC INSTYTUCJONALNA

Dział ten składa się z 10 pytań. Związany jest z tematyką pomocy osobom starszym poprzez zapewnienie im instytucji takich jak: domy opieki społecznej czy środowiskowe domy dla osób starszych. Dotyczy również działań umożliwiających korzystanie przez osoby starsze ze sprzętu rehabilitacyjnego w domu, usług higienicznych oraz całodziennego wyżywienia w DPS.

31. **Domy pomocy społecznej dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 57 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 11 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 24 OPS-y,
- Nie – 28 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 5 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

32. **Domy pomocy społecznej z miejscami dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 62 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 27 OPS-ów,
- Nie – 22 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 7 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

33. **Domy pomocy społecznej dla określonych grup zawodowych np. lekarzy, aktorów, górników:** z 68 otrzymanych ankiet, wszystkie 68 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania.

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 5 OPS-ów,
- Nie – 46 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 6 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

34. **Domy dziennego pobytu dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 10 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 37 OPS-ów,
- Nie – 13 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 8 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 10 OPS-ów.

35. **Ośrodki wsparcia dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 61 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 33 OPS-y,
- Nie – 12 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 11 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

36. **Środowiskowe domy samopomocy dla osób starszych z zaburzeniami psychicznymi:** z 68 otrzymanych ankiet, 54 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 13 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 28 OPS-ów,

- Nie – 19 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 9 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

37. **Warsztaty terapii zajęciowej dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 63 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak”. Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:
    - Tak – 25 OPS-y,
    - Nie – 16 OPS-ów,
    - Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.
38. **Możliwość korzystania ze specjalistycznego sprzętu rehabilitacyjnego w domu pomocy społecznej przez osoby starsze zamieszkujące poza DPS:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak”.
    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:
    - Tak – 18 OPS-ów,
    - Nie – 24 OPS-y,
    - Trudno powiedzieć – 14 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.
39. **Możliwość korzystania z usług higienicznych i pralniczych w DPS przez osoby starsze zamieszkujące poza DPS:** z 68 otrzymanych ankiet, 62 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 1-en odpowiedział „tak”.
    Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:
    - Tak – 11 OPS-ów,
    - Nie – 32 OPS-y,
    - Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
    - Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

40. **Możliwość korzystania z całodziennego wyżywienia w DPS przez osoby starsze zamieszkujące poza DPS:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 12 OPS-ów,
- Nie – 31 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

VI. WSPARCIE PSYCHOLOGICZNE, SYTUACJE KRYZYSOWE

Dział ten składa się z 11 pytań związanych z pomocą osobom starszym przez psychologa, pomocą w sytuacjach kryzysowych i uzależnieniach.

41. **Terapia zajęciowa dla osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 59 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 9 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 14 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

42. **Pomoc psychologa, np. wizyty w domu, wyznaczone miejsce i czas spotkań z psychologiem:** z 68 otrzymanych ankiet, 59 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 6 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 35 OPS-ów,
- Nie – 3 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 16 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

43. **Poradnictwo służące przygotowaniu osób starszych do życia z chorobą i/lub niesprawnością:** z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 3 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 36 OPS-ów,
- Nie – 3 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

44. **Interwencja/pomoc kryzysowa dla osób starszych i ich rodzin/opiekunów:** z 68 otrzymanych ankiet, 46 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 18 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 30 OPS-ów,
- Nie – 11 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

45. **Diagnoza rozmiarów uzależnień wśród osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 52 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 6 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 16 OPS-ów,
- Nie – 20 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 18 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

46. **Działania edukacyjne dotyczące zagrożenia uzależnieniami w starszym wieku, adresowane do osób sprawujących opiekę nad osobami starszymi:** z 68 otrzymanych ankiet, 56 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 8 OPS-ów,
- Nie – 17 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 27 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 16 OPS-ów.

47. **Poradnictwo i pomoc dla osób starszych uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz członków ich rodzin (zespół współuzależnienia):** z 68 otrzymanych ankiet, 39 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 23 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 12 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

48. **Uruchomienie w ramach tzw. *Niebieskiej linii* punktu informacyjno-zgłoszeniowego o nadużyciach i przemocy wobec osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 53 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 8 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 12 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

49. **Programy interwencyjno-wspierające dla seniorów – ofiar przestępstw, nadużyć, wypadków i katastrof:** z 68 otrzymanych ankiet, 61 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 1-en odpowiedział „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 15 OPS-ów,
- Nie – 17 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 22 OPS-y,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

50. **Grupy wsparcia dla osób starszych doświadczających przemocy:** z 68 otrzymanych ankiet, 59 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 19 OPS-ów,
- Nie – 10 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 25 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

51. **Mediacje w sprawach konfliktów międzypokoleniowych w rodzinie z osobą starszą:** z 68 otrzymanych ankiet, 39 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 12 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 16 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 22 OPS-y.

VII. POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA

Dział ten składa się z 4 pytań związanych z zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa osobom starszym poprzez usuwanie barier w otoczeniu fizycznym, wprowadzenie programu „*Bezpieczeństwo seniorów w domu i na ulicy*" oraz dzięki poradom prawnym dla osób starszych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

52. **Usuwanie barier w otoczeniu fizycznym, w mieszkaniu osób starszych, służące bezpieczeństwu i utrzymaniu samodzielności życiowej seniorów (wspomaganie orientacji w otoczeniu):** z 68 otrzymanych ankiet, 40 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 23 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 39 OPS-ów,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 12 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 9 OPS-ów.

53. **Funkcjonowanie systemu wczesnej sygnalizacji zagrożenia w mieszkaniu (dostęp do telefonu, specjalne taryfy dla tzw. telefonów socjalnych, sieci alarmowe, itp.):** z 68 otrzymanych ankiet, 52 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 25 OPS-ów,
- Nie – 13 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 16 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

54. **Program: *Bezpieczeństwo seniorów w domu i na ulicy*, przygotowany we współpracy z policją, strażą miejską i strażą pożarną:** z 68 otrzymanych ankiet, 57 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 9 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 20 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

55. **Porady prawne dla osób starszych z zakresu prawa spadkowego, rodzinnego, itp.:** z 68 otrzymanych ankiet, 42 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 15 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 36 OPS-ów,
- Nie – 2 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 15 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

VIII. REKREACJA, ROZWÓJ ZAINTERESOWAŃ

Dział ten składa się z 11 pytań związanych z pomocą osobom starszym poprzez sport, zajęcia artystyczne, zajęcia ruchowe czy wycieczki.

56. **Zawody sportowe adresowane do osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 52 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 12 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 15 OPS-ów,
- Nie – 14 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 25 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

57. **Udostępnianie osobom starszym obiektów rekreacyjno-sportowych na preferencyjnych warunkach:** z 68 otrzymanych ankiet, 40 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 16 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 25 OPS-ów,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 22 OPS-y,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

58. **Oferty turystyczno-rekreacyjne dla osób starszych (np. organizowanie wycieczek):** z 68 otrzymanych ankiet, 30 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 32 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 43 OPS-y,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 11 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 10 OPS-ów.

59. **Zajęcia artystyczne (np. malarskie, teatralne, muzyczne, poetyckie):** z 68 otrzymanych ankiet, 32 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 29 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 35 OPS-ów,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 14 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

60. **Zajęcia rękodzielnicze (np. szydełkowanie, gobeliniarstwo, hafciarstwo, rzeźba):** z 68 otrzymanych ankiet, 36 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 25 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 36 OPS-ów,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

61. **Zajęcia ruchowe (np. taniec, gimnastyka relaksacyjna, nordic walking):** z 68 otrzymanych ankiet, 34 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 27 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 36 OPS-ów,
- Nie – 3 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

62. **Zajęcia językowe:** z 68 otrzymanych ankiet, 53 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 11 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 21 OPS-ów,
- Nie – 9 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 28 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 10 OPS-ów.

63. **Zajęcia komputerowe:** z 68 otrzymanych ankiet, 47 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 13 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 11 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 20 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

64. **Zajęcia kulturoznawcze:** z 68 otrzymanych ankiet, 43 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 18 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 29 OPS-ów,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 19 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

65. **Inne zajęcia umożliwiające rozwój hobby:** z 68 otrzymanych ankiet, 35 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 22 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 28 OPS-ów,
- Nie – 6 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 22 OPS-y,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 12 OPS-ów.

66. **Spotkania z ciekawymi osobami:** z 68 otrzymanych ankiet, 35 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 26 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 37 OPS-ów,
- Nie – 3 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 14 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

IX. WZMACNIANIE POTENCJAŁU OSÓB STRSZYCH W CELU ROZWOJU OSOBOWEGO, AKTYWNOŚCI I SAMOREALIZACJI NAJSTARSZEGO POKOLENIA

Dział ten składa się z 4 pytań związanych z edukacją, poradnictwem oraz szkoleniami dla osób starszych.

67. **Edukacja gerontologiczna (problemy starzenia się i starości) adresowana do osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 49 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 12 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 31 OPS-ów,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,

- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

68. Usługi edukacyjne dla osób starszych:

a) Uniwersytet III wieku: z 68 otrzymanych ankiet, 48 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 18 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 30 OPS-ów,
- Nie – 9 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 18 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 11 OPS-ów.

b) Poradnictwo dla osób w wieku przedemerytalnym przygotowujące do roli emeryta: z 68 otrzymanych ankiet, 59 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 24 OPS-y,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 24 OPS-y,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

c) Szkolenia oswajające osoby starsze z nowymi technologiami ułatwiającymi codzienne funkcjonowanie (usługi bankowe, bankomat, komórka, itp.): z 68 otrzymanych ankiet, 58 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 28 OPS-ów,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 19 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

d) **Działania edukacyjne służące zapoznawaniu osób starszych z nowoczesnymi technologiami informatycznymi i informacyjnymi (Internet, komputery):** z 68 otrzymanych ankiet, 54 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 10 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 33 OPS-y,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 12 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

69. **Szkolenia służące poprawie utrzymania przez osoby starsze higieny osobistej i zadbanego wyglądu:** z 68 otrzymanych ankiet, 49 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 9 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 28 OPS-ów,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 16 OPS-ów.

70. **Działania edukacyjne służące przeciwdziałaniu dyskryminacji ludzi starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 55 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 3 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 22 OPS-y,
- Nie – 13 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 20 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

X. WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU ORAZ DOŚWIADCZENIA OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNOŚCI, INTEGRACJA SPOŁECZNA I MIĘDZYPOKOLENIOWA

W dziale tym znajduje się 11 pytań dotyczących działań włączających osoby starsze w życie społeczności lokalnych, a także działania umożliwiające integrację osób starszych z dziećmi i młodzieżą.

71. **Funkcjonowanie grupy doradczej w strukturze władz samorządowych, złożonej z osób starszych, mającej wpływ na sprawy dotyczące społeczności i najstarszego pokolenia:** z 68 otrzymanych ankiet, 54 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 5 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 19 OPS-ów,
- Nie – 10 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 25 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

72. **Działania samopomocowe wśród osób starszych (np. opieka pielęgniarek-seniorek, porady prawne, godziny w banku czasu itp.):** z 68 otrzymanych ankiet, 55 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 16 OPS-ów,
- Nie – 11 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 26 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

73. **Działania wspierające więzi rodzinne osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, **50** OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 8 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 28 OPS-ów,
- Nie – 6 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 20 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

74. **Działania wspierające więzi sąsiedzkie osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 45 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 10 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 27 OPS-ów,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 17 OPS-ów.

75. **Działania włączające osoby starsze w proces wychowawczy w przedszkolach:** z 68 otrzymanych ankiet, 54 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 7 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 17 OPS-ów,
- Nie – 13 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 24 OPS-y,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

76. **Działania włączające osoby starsze w proces dydaktyczny w szkołach (np. zajęcia z historii, lekcje wychowawcze itp.):** z 68 otrzymanych ankiet, 43 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 8 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 16 OPS-ów,
- Nie – 10 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 27 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

77. **Działania integrujące pokolenia w programach kulturalnych (imprezy kulturalne obejmujące osoby w różnym wieku):** z 68 otrzymanych ankiet, 25 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 36 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 41 OPS-ów,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 8 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

78. **Działania integrujące pokolenia w przedsięwzięciach sportowo-turystycznych (rajdy, wycieczki, zawody obejmujące osoby w różnym wieku):** z 68 otrzymanych ankiet, 33 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a 25 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 33 OPS-y,
- Nie – 6 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 16 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 13 OPS-ów.

79. **Działania promujące pozytywny wizerunek osoby starszej (cykliczne imprezy, konferencje, konkursy, prezentacje twórczości osób starszych, oferty usługowe itp.):** z 68 otrzymanych ankiet, 41 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 23 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 29 OPS-ów,
- Nie – 7 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 17 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

80. **Rozwój wolontariatu wśród osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 50 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 12 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 23 OPS-y,
- Nie – 6 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 25 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

81. **Rozwój wolontariatu na rzecz osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 45 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 18 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 37 OPS-ów,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

XI. WZMACNIANIE POTENCJAŁU OTOCZENIA LUDZI STARYCH SŁUŻĄCEGO ROZWOJOWI OSOBOWEMU, AKTYWNOŚCI I SAMOREALIZACJI NAJSTARSZEGO POKOLENIA

Dział ten składa się z 8 pytań związanych ze szkoleniami z zakresu edukacji gerontologicznej, edukacji służącej przeciwdziałaniu dyskryminacji ludzi starszych oraz poradnictwa służącego przygotowaniu rodzin osób starszych do życia z chorobą.

82. **Szkolenia dla pracowników socjalnych z zakresu problematyki starości, w tym specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownik socjalny:** z 68 otrzymanych ankiet, 48 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 17 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 38 OPS-ów,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 12 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 14 OPS-ów.

83. **Edukacja gerontologiczna *(Problemy starzenia się i starości)* adresowana do osób w różnym wieku:** z 68 otrzymanych ankiet, 55 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 6 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 34 OPS-y,
- Nie – 6 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 13 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

84. **Działania edukacyjne służące przeciwdziałaniu dyskryminacji ludzi starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 54 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 26 OPS-ów,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 19 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

85. **Szkolenia z zakresu edukacji gerontologicznej adresowane do personelu medycznego:** z 68 otrzymanych ankiet, 30 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 3 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 16 OPS-ów,
- Nie – 5 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 32 OPS-y,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

86. **Szkolenia z zakresu edukacji gerontologicznej adresowane do opiekunów osób starszych:** z 68 otrzymanych ankiet, 40 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a 11 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 30 OPS-ów,
- Nie – 8 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 14 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 16 OPS-ów.

87. **Poradnictwo służące przygotowaniu rodzin osób starszych do życia z chorobą i/lub niesprawnością:** z 68 otrzymanych ankiet, 48 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 4 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 33 OPS-y,
- Nie – 4 OPS-y,
- Trudno powiedzieć – 16 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

88. **Programy współpracy w obszarze problemów starości z gminami partnerskimi w Polsce:** z 68 otrzymanych ankiet, 53 OPS-y odpowiedziały, że nie realizują tego działania, a tylko 2 odpowiedziały „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 15 OPS-ów,
- Nie – 11 OPS-ów,
- Trudno powiedzieć – 27 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 15 OPS-ów.

89. **Programy współpracy w obszarze problemów starości z gminami partnerskimi spoza kraju:** z 68 otrzymanych ankiet, 49 OPS-ów odpowiedziało, że nie realizuje tego działania, a tylko 7 odpowiedziało „tak".

Na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań, OPS-y odpowiedziały następująco:

- Tak – 14 OPS-ów,
- Nie – 11 OPS-ów,

- Trudno powiedzieć – 21 OPS-ów,
- Nie udzieliło odpowiedzi – 22 OPS-y.

Wnioski

Ankieta przygotowana przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych na temat „Instytucje wobec potrzeb ludzi starszych" skierowana została do Ośrodków Pomocy Społecznej. Ośrodki podeszły do przedstawionego w ankiecie tematu rzetelnie. Po przeanalizowaniu ankiety, zauważyć można, że najwięcej problemów pojawiło się przy precyzyjnym określeniu orientacyjnej liczby osób korzystających z działań, a także na wskazaniu realizatorów tych działań, czyli podmiotów publicznych, prywatnych czy pozarządowych, a także partnerstwa. Na te pytania OPS-y najczęściej nie udzielały odpowiedzi.

W dziale I, opisującym sytuację bytową osób starszych (budownictwo socjalne, lokale komunalne dla osób starszych), na pytanie związane z prowadzeniem takich działań zazwyczaj padała odpowiedź „nie". Analogicznie ośrodki odpowiedziały na pytanie czy istnieje potrzeba realizacji tych działań. Odpowiedź "tak" pojawiła się w sprawach związanych z pomocą w remontach domów, dostarczaniem posiłków, dopłatami do posiłków czy ulgami dla osób starszych.

OPS-y odpowiadając na pytania związane ze zdrowiem i sprawnością fizyczną (dział II), bardzo mocno akcentowały, że takie przedsięwzięcia są potrzebne i powinny być realizowane. Jednak patrząc na odpowiedzi związane z realizacją tych zadań wyniki przedstawiają się różnie. Najczęściej podejmowane są działania związane z rehabilitacją i profilaktyką zdrowotną. Na pytanie dotyczące prowadzenia zajęć podnoszących sprawność fizyczną padła odpowiedź „nie" (51 OPS-ów), ale też mocno została zaakcentowana potrzeba prowadzenia tych działań przez jednostki pomocy społecznej.

W dziale trzecim dotyczącym usług związanych z opieką i pomocą w podstawowych czynnościach życiowych, ośrodki jednoznacznie stwierdziły, że te działanie nie są realizowane. Zaznaczając równocześnie, że istnieje potrzeba ich realizacji (oprócz pytania związanego z usługą pedicure). Taka sama sytuacja dotyczy pytań związanych z usługami specjalistyczno-usprawniającymi, specjalistycznymi usługami opiekuńczo-readaptacyjnymi, a także wsparcia dla rodziny. OPS-y na te pytania odpowiedziały jednoznacznie, że nie realizują tego typu działań, z drugiej strony zaznaczając już nie tak jednoznacznie potrzebę prowadzenia takich działań.

Odpowiadając na pytania związane z działem opieki długoterminowej i hospicyjnej (dział IV), najczęściej zaznaczaną odpowiedzią było stwierdzenie, że takie działania nie są realizowane (w kilku OPS-ach jest realizacja tych działań). Wskazały natomiast potrzebę realizacji działań związanych z tym zagadnieniem.

Podobnie sytuacja ma się w dziale związanym z pomocą instytucjonalną (dział V), a mianowicie większość OPS-ów odpowiedziała, że nie realizuje tego typu działania. Na pytanie o domy pomocy społecznej dla określonej grupy zawodowej wszystkie ośrodki odpowiedziały, że nie realizują tego typu działania, również większość odpowiedziała, że nie ma potrzeby realizacji (tylko 5 ośrodków było „za").

Bardzo niepokojące dane związane są z następnymi działami zawartymi w ankiecie, a związanymi ze wsparciem psychologicznym, poczuciem bezpieczeństwa, rekreacją, rozwojem zainteresowań, wzmacnianiem potencjału osób starszych, wykorzystywaniem potencjału czy aktywnością i samorealizacją najstarszego pokolenia. Z odpowiedzi na szczegółowe pytania związane z tymi działami zliczając odpowiedzi najczęściej zaznaczane przez Ośrodki Pomocy Społecznej wynika, że nie są prowadzone tego typu działania. Oczywiście znalazły się ośrodki, które te działania realizują i widzą potrzebę ich realizacji, jednakże jak z wyliczeń wynika są one w mniejszości. Jedynym wyjątkiem jest pytanie 77 z bloku „Działania integrujące pokolenia w programach kulturalnych", gdzie padła odpowiedź „tak", te działania są realizowane (36 ośrodków - „tak", 25 ośrodków - „nie"). Pocieszające może być to, że ośrodki bardzo często odpowiadały, że widzą potrzebę realizacji tych działań. Pytanie nasuwa się natomiast, jakich instrumentów potrzebują, aby realizować te zadania zawarte w ankiecie chociaż w 80 procentach.

Wiele ośrodków w luźnych wypowiedziach na koniec ankiety wskazywały na realizację różnego rodzaju imprez dla osób starszych typu dzień seniora, czy zajęcia w domu kultury i inne.

Jak wynika z przedstawionych analiz, konieczne jest prowadzenie dalszych badań związanych z problemami ludzi starszych. Pozwolą one na poznanie przyczyn, dlaczego tak wiele działań nie jest realizowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Z drugiej strony dadzą możliwość wypowiedzenia się OPS-om z jakimi borykają się problemami i przeszkodami w realizacji tych działań.

Działalność samorządu województwa lubuskiego na rzecz seniorów.

Niezwykle ważnym przedsięwzięciem mającym za zadanie przełamanie stereotypów i uprzedzeń wobec osób starszych w województwie lubuskim było zapoczątkowanie tradycji organizowania **Lubuskiego Tygodnia Seniora**. Już od 11 lat w pierwszym tygodniu października obchodzony jest, pod patronatem Marszałka Województwa Lubuskiego – tydzień poświęcony seniorom. W ramach obchodów organizowane są uroczystości, spotkania, konferencje i inne imprezy z myślą o seniorach i dla seniorów. W okresie tym odbyło się 1727 imprez i przedsięwzięć m.in.: spotkania seniorów z władzami samorządowymi gmin i powiatów, konkursy i wystawy twórczości artystycznej seniorów oraz dzieci i młodzieży szkolnej, konferencje, koncerty muzyczne, wykłady i prelekcje, festyny i turnieje rekreacyjno-sportowe, zabawy taneczne i biesiady przy ognisku oraz wycieczki turystyczne i krajoznawcze. W br. podobnie jak w latach poprzednich zapoczątkowane zostały przygotowania związane z obchodem Tygodnia Seniora.

W województwie Lubuskim w ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym prowadzony jest projekt pn. „Lubuski Senior – Aktywny Senior”. Projekt stanowi przykład konkretnego działania, skierowanego do seniorów mieszkańców województwa, mającego na celu integrację społeczną, aktywizacją seniorów, wyrażanie Społecznej solidarności i więzi międzypokoleniowej, a jednocześnie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych.